

GÜN DÖNENDE

Birgöl Yangın Aslanoğlu: 1979'da Amasya'da doğdu. Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2000 yılında mezun oldu. Aynı yıl, Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak göreve başladı. Halk edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. Hâlen öğretmenlik mesleğine devam eden yazar evli ve iki çocuk annesidir. Çeşitli dergilerde öyküleri ve incelemeleri yayımlandı. İlk eseri *Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço* 2002'de, *Geçmişten Günümüze 41 Türk Sinemasında Folklor İzleri* 2018'de, ilk gençlik romanı *Dedemin Köstekli Saati* 2019'da, çocuk kitabı *Sinem: Deyimler Prensesi* 2021'de yayımlandı. İlk öykü kitabı *Debbağ*, 2022'de Hece Yayınları'ndan çıktı.

GÜN DÖNENDE

Birgöl Yangın Aslanoğlu

İÇİNDEKİLER

Şöhret-i Âlâ Konağı'nın Sahipleri /	9
İpek'in Şarkısı /	17
Do' dan İstedğim Bir Mi /	23
İkinci El Kitapların Ruhu /	35
Elvan ile Bay X'in Muhtemel Aşk Hikâyesi /	45
Kaç Kuşaktır Bir Aşkın Yazgısı? /	51
Bir Kuşluk, Bir Düşlük /	57
Kara Delik /	61
Gün Dönende /	67
Zincir /	71

*“Gün çoktan döndü buralarda
Ve ben simsiyah bir gecenin koinunda yapayalnız
Bekliyorum
Duyuyorum, görüyorum
Bir gün gelecek dönence biliyorum...”*

Dönence, Barış Manço

Dilimde bitmeyen bir Barış türküsü...

ŞÖHRET-İ ÂLÂ KONAĞI'NIN SAHİPLERİ

*“Zaman, beni sürükleyen bir nehir ama nehir benim;
beni parçalayan bir kaplan ama kaplan benim.
Beni tüketen bir ateş ama ateş benim.”*

Kum Kitabı, Jorge Luis Borges

Geçen gün okuma odama izinsiz girmişsiniz. Hem de koltuğuma oturmuşsunuz. Size daha önce de söylemiştim. Yeşil kadife koltuğum kırmızı çizgimdir! Bu ne saygısızlık canım! Dağdan gelip bağdakini mi kovuyorsunuz? Yılan gibi çöreklen-
diniz konağa. Bir türlü çıkmak bilmiyorsunuz. Giderek beni de dışlamaya başladınız. Tavan arasına mahkûm ettiniz. Aman ses çıkarma, ayakaltında fazla dolaşma. Eşyaların yerini değiştirme. Oldu! Siz kim oluyorsunuz Allah aşkına? Bu konağın sahibi benim, ben! Unuttuğunuz bir şey var. Siz sadece kiracısınız. Kalabalık oluştunuz konağı sahiplenme hakkını vermez size. Tamam, anlaşmamıza göre ben üst katta kalacaktım, siz alt katı kullanacaktınız. Ama giderek benim yaşam alanımı da daralttınız. Artık, üst katı da talan etmeye başladınız.

Yalnızlık hassas kalplerin yazgısı olsa gerek. Bu evi kirala-
dığımda yalnızlığın paylaşılamaz olduğunu düşünememişim. Kalabalıklar içinde bile yalnızım. Oysa, birileriyle konuşma ihtiyacı duyduğumda duvarlarla konuşmaktan çok yorulmuştum.

Ne acı, konuşacak kimsen yoksa bu konak hatta bu mahalledeki evlerin hepsi, balık istifi bir otobüsün içi bile boş gelir insana.

Bana acıdığınızı bakışlarınızdan anlıyorum ve size karşı öfkem giderek artıyor bu yüzden. Bu bakışlara, bu konağa sahip olmadan önce de yıllarca maruz kaldım. Böyle bir konakta yaşama rağmen hayatımda değişen hiçbir şey yok. Dış kapının mandalıydım. Eğreti duran bir hırka. Hayır hayır! Yonca tarlasında ayrıık otuydum. Benim gibi biri böyle bir konağa nasıl sahip olabilir değil mi? Miras kalan bir mülke hiçbir zaman sahip olamadığımı gösteren ne çok eşya vardı bu evde. Başta duvarlarda asılı aile saadetinin nişanesi fotoğraflar. Evin sekiz on yaşlarındaki oğlunun belli ki sünnetinde çekilen maşallah askılı, eli asalı fotoğrafındaki gururlu gülümsemesinde böyle bir fotoğrafımın bile olmadığını hatırladım. Gümüş teli, mine çiçekleri zülüflerine karışmış gelin ile favorileri geniş Ayhan Işık bıyıklı damadın el ele tutuşup poz verdikleri düğün fotoğrafında, hayal meyal hatırladığım annemin, babamın özlemini bir kez daha duydum. Diploma törenleri, doğum günleri ve yurt dışı seyahatlerinde çekilmiş birçok mutlu anı dondurma çabası bu duvarlardan konsol üstüne kadar yayılmıştı. Ha, bir de merdiven başındaki paşa kılıklı bir dedenin, varakları yer yer aşınmış portresi. Acaba bu paşa dede, benim büyük halamın nesi ola ki? Büyük büyük halam bu evde oturmamış ki çevresi olsun. Eşinin elilikteki görevi nedeniyle o ülke senin bu ülke benim gezip durmuşlar. Bu fotoğraflara uzun uzun bakarım da bazen gururlanırim akrabalarımla. Uzak, çok uzak akrabalarımda o aile sıcaklığını bir nebze olsun hissetmeye çalışırım. Sonra kendimi teselli etme çabasına girişirim. Hepsine bir isim ve ünvan verdim. Mesela saçlarımın dalgası favorileri geniş Yunus amcamın saçlarına benziyor. Burnum ise Münire halamınki gibi kemerli. Endamım Harun dayıma çekmiş. Endamım demeyim şimdi yalan olur. Sıskalığım desem daha doğru olacak. Göz var izan var. Tıbbiyeli ikizler Arzu ve Hülya'ya benzer yanım hiç yok. Her ne kadar ben böyle acizce bir çabaya girişsem de duvarlardan yansıyan o mutluluk kırıntılarının izini aynada hiçbir

zaman göremedim. Genler sadece fiziksel özellikleri değil duygusal özellikleri de kuşaktan kuşağa aktarıyorsa şayet benim bu hâletiruhiyemin sebebinin de genlerimde saklı olması gerekmez miydi? Her neyse, benim gerçeğim olmayan bu masalsı fotoğraflar, gerçeğin yerini almaya tereddüt eden, buna rağmen kendi gerçeğini usul usul fısıldayan biraz arınma, biraz tutunma, biraz da kabullenememe sebeplerimdi.

Tüm bu teselli kırıntıları avutamıyor elbet beni. Bir hışımla bu çerçeveleri yere çarpmak, üstünde tepinmek, o fotoğrafları yakıp yok etmek istiyorum çoğu zaman. Yakıp yok etmek! Zaten hiçbir zaman olmadılar hayatımda. Fotoğraflarının da kendilerinin de benim için bir anlamı yok. Yalnızlığımı gözüme gözüme sokan bakışlarla beni huzursuz etmekten başka ne işe yarıyorlar?

Konakta bir dolu oda. Odalar boş, yataklar boş. Hem o yatakları hem de yüreğimi ısıtacak bir eş yok. Bu boşluğu gördükçe en çok da birine sarılma ihtiyacı hissediyorum. Evleri, sokakları insanlarla dolu bu koca şehirde benim gülüşümü, hüznümü fark eden kimse yok. Görünmez bir adam gibi dolaşıyorum bu konakta.

Takımı bozulup tek kalan bir fincandan başka bu evde beni yansıtan bir şey yok. Yemek takımlarına bakınca ne sofralar kuruldu kim bilir bu koca masada? Kahvaltı için İngiliz porselenleri, özel misafirler için ince Çin porselen takımları. Çin porselen takımı artık takım değil, beş parçası eksik. Eşyanın eksikliği hayatımdaki eksikliği daha çok hatırlatıp içime oturuyor. Bu yemek takımları bile bir aile. Başkalarının anıları nüfuz etmişti konağın eşyalarına. Elimi neye uzatsam yabancı geliyor.

Gerçi yalnızlığımdan şikâyetçi olmamam gerek. Arafzadeler bu konağa geldiğinden beri konakta bir canlılık, bir hareket sormayın gitsin. Onların kavgaları, gürültüleri, hoş sohbetleri, şen kakhahaları... En çok da kakhahaları arasında kaybolmak beni mutlu etmeliydi. Konağı bu amaçla kiralamadım mı? Kendi sesimi duymaktan usandığım için başka sesler yankılsın bu duvarlarda istemedim mi? Ne oldu peki? O şen kakhahalar arasında giderek küçüldüm. Varlığım gölge misali.

Benden çok yabancıların sahiplendiği bir konak oldu burası. Hem de ne sahipleniş! İki katlı ahşap binada merdivenlerin gıcirtısı hiç dinmiyor. Ayak sesleri kesilmiyor. Avizeler, lambaderler hep açık. Değişen, konağın karanlık ve kasvetli havası.

Arafzadelerin kalabalık aile meclisine bir gün olsun davet edilmedim. Bayram kutlamalarında Sadettin Bey'in elini ben de öpeydim. Münevver Hanım'ın kurduğu o mükellef sofrada bir gün olsun oturaydım. O bana bir tabak daha yemem için ısrar edeydi. Gözlerdeki sıcaklıkla sarmalanaydım. Çay saatlerinde şekeri kaşıklarımızla karıştırıp eritirken birlikte ritim tutturdık. Arafzadelerin en büyük evladı Mutlu, eline udu aldığında karga sesimle de olsa onların birlikte söylediği şarkılara eşlik edeydim. Mutlu'nun küçük oğlu Çağlar'ı kucağıma bir kez olsun alıp seveydim. Evin gelini Jale'nin elinden bir fincan kahve de ben içeydim. Tekne kazıntuları Gürhan ile Betül'ün yaramazlıklarına ben de ortak olup evin altını üstüne getireydim. Ailenin gurbetteki kızları Berna ve Sibel'den gelen mektupları hep beraber okuyaydık. Yeşil kadife koltuğum kırmızı çizgim demiştim. Oysa, evin kitap kurdu kızı Nesrin, o koltukta benden izinsiz kitap bile okudu. Fakat bir gün olsun kitaplarını benle paylaşmadı. Bu aileyle uzaktan, merdiven başından selamlaşmayla yetindik. Hepsi beni görüyor ama yok sayıyor. Bazen göz göze geldiğimizde hafif bir tebessüm edip birbirleriyle konuşmaya devam ediyorlar. Arada evin genç kızları Gülşen ve Seher, müziğin sesini sonuna kadar açıp çılgınca dans ediyorlar. Ben de üst katta sanki karşımda Gülşen'le Seher varmış gibi onlara eşlik ediyorum. Bazen kendimi kaptırıp öyle bir tepiniyorum ki hemen alt kattan gelip beni uyarıyorlar. Çok gürültü yapıyormuşum. Bak sen! Şeytan diyor, kov hepsini. Defolun gidin! Bu konak benim, benim bu konak! Anlıyor musunuz? Be-nim! Ama işte anlaştık, imza attık bir kere. Kirayı da peşin peşin aldık.

Bir gün, baktım alt katta hummalı bir çalışma var. Eşyaları yeniliyorlar. Daha gösterişli, yeni mobilyalar yerleştiriliyor. Kendimi tutamayıp isyan ettim. Bu konağı size eşyalarıyla kira-

ladım. Bana sormadan eşyalarımı nasıl değiştirirsiniz? Merak etmeyin, dediler. Eşyalarınızı depoya kaldırdık. Filmin zaman aşımı sahneleri için dekorda değişikliğe gitmek zorundaydık. Oyunculardaki değişim konakta da olmalı ki gerçekçi olsun değil mi ama? Kaygılanmayın lütfen, üst katta herhangi bir değişiklik olmayacak. Çekimlerimiz genellikle giriş katta olacak, dedi yönetmen Serkan Bey. Her fırsatta konağın ayrıık otu olduğumu hissettiren bu adamın o hükmeden üslubu karşısında yine bir şey diyemedim. Öfkemi bir nebze kazağımın kolunu somurmakla yatıştırdım. Neymiş efendim, dönem filmi çekiyorlarmış. Göz yaşartan Yeşilçam filmlerinin tadını yakalayacaklarmış. Filmin müziklerini Gazel bilmem ne diye biri yapıyormuş. İşte bu sözlerle tavladı yönetmen beni. Konağın tarihî dokusu çok uygunmuş bu film için. Daha önce de pek çok film çekilmiş bu konakta. Demek benden önceki sahipleri de konağı kiralamış ha! Belki akrabalarım. Televizyon izlemememin eksikliğini hissetmişim o an. Yönetmenin ve yapımcının beni ikna etmesi zor olmadı. Evde ses olsun, hareket olsun, bir nefes olsun istemişim. Üst katta kalma ve çekimleri izleme şartıyla kiraya verdim bu konağı. İmzaladığım sözleşme metnini öyle üstünkörü okursam olacağı buydu. Adamlar, olası her senaryoyu sözleşme metnine de yazmışlar. Hayatları film çevirmek ne de olsa. Artık konakta büyük bir kalabalık vardı. Giren çıkan belli değildi. Oyuncusu, yapımcısı, menajeri, yönetmeni, kameramanı, asistanı...

Kamera arkasındaki set işçilerine çok üzülüüyordum. Konağa önce onlar geliyordu. Sözde on iki saat çalışacak olan set işçilerinin bazen on sekiz on dokuz saat çalıştığına şahit oldum. Bu işin mesai kavramı yoktu. Gecesi gündüzü hele hiç! Kural tanımaz bir çalışma anlayışının kurbanı bu işçilerin çalışma koşullarına karşı aldıkları ücret de içler acısı. Özel bir sinema yasası gelse keşke. Aman, bunu benden başka kaç kişi düşünmüştür? Ne yazık ki bizde her şey düşünmekten öteye geçemiyor. Akıl mı vereyim? Etraf akıl verenlerle dolu zaten. Bir yemek sahnesinin çekimi bile saatlerce sürüyordu. Hem de kaç defa farklı açılardan çekilerek. Film değil çile çekiyorlar mübarek!

Kamera arkasını görüncce filmlerin sahte dünyasından iyice nefret ettim. Motor sesinden sonra oyuncunun role girmesi, gerçekten gözyaşı döküp ağlaması karşısında benim de gözlerim doluyordu. Ama kamera durduğu an az önce hüngür foşur ağlayan oyuncunun bir anda kahkahalar atmaya başlaması sahte bir dünyada maskesini takıp gün boyu rolünün hakkını veren insanları hatırlatıyor ve bu kahrolası sahte dünyaya nefretim katbekat artıyordu. Haydi bunlar rolleri gereği oyunculuklarını sahneliyor. Etrafımda hayatı bir film seti zanneden ve sürekli oynayan insanlara ne demeliydi?

Uzun lafın kısası, başlarda evdeki bu kalabalık hoşuma gitmedi değil lakin daha önce de söylediğim gibi giderek benim yaşam alanıma girmeleri, beni oldukça rahatsız etmeye başladı. Yalnızlığım azalır derken kalabalıklar içinde yok sayılmam ve kendimi daha derin bir yalnızlığın içinde bulmam da cabası. Zaman akışının seyirciye gerçekçi bir biçimde yansıtılması için konağın eşyalarının değiştirilmesi son noktayı koydu. Bam telime bastılar benim. Dışlerimi sıktım durdum. Hırslımla bir şeyler yapmak istiyordum. Ne yapacağımı da bilemiyordum.

Set ekibi yeni sahne için bütün hazırlıklarını tamamladı. Kostüm asistanları koşturup durdu. Oyuncu makyajlarına geçildi. Çekimi izlemek için merdiven başına oturdum. Duvardaki aile fotoğraflarının kaldırıldığını, yerine sürrealist birkaç resmin asıldığını fark ettim. Oysa o siyah beyaz fotoğraflar, merdiven başında bu dramatik aile dizisinin köklerini yansıtıyordu. Sadettin Bey'in yedi ceddini temsil ediyordu. O an öfkelenim mi, üzüldüm mü, kurtulmak istediğim o fotoğrafları görmeyince sevindim mi? Bu kadar farklı duyguyu aynı anda yaşamının yoğunluğu arasında ince bir sızı hissettim. Konağın gerçek sahiplerinin fotoğraflarıyla dolu olan bu duvarda bir tek benim fotoğraflım yoktu. Olsun da istememişim hiç. Demek o kadar sahiplenememişim, o kadar kendimi ayırık otu görmüşüm. Biri beni köklerinden söksün atsın diye beklemişim âdetâ. Hiç tanımadığım sülalemin fotoğrafları onlarla tek bağımdı. Duvarlara sinen yaşanmışlık izleriydi onlar. O bağ da ortadan kaldırılmıştı.

Ben, hiçbir zaman bu konağın gerçek sahibi olamamışım. İşte o an kulaklarımı sağırılaştıran kahkahalar, çocuk ağlamaları, selamlaşmalar, ayak sesleri, bir evi canlı kılan ne kadar ses varsa hepsini aynı anda duymaya başladım. Ellerimle kulaklarımı kapattım. Duymak istemiyordum bu sesleri. Sesler giderek artıyor ve çeşitleniyordu. Hiçbirini tanımasam da adlarını bilmesem de uzak, çok uzak akrabalarımın resimleri de yoktu artık. Daha fazla dayanamadım. Bu uğultudan kurtulmak için tavan arasına kaçtım. Pencereyi açtım. Başımı dışarı uzatıp derin derin nefes aldım. Fakat sesler kesilmiyordu. Gün batımını tavan arasından hiç izlememiştim. Gökte turuncu patlaması kızılığın görünce bu konaktan çıkmak istedim. Bir hışımla dışarı attım kendimi. Sesler yavaş yavaş azaldı. Saatlerce yürüdüm. Hava giderek kararıyor ve ben o karanlığın içine çekilircesine yürüyordum. Çevremde ne insanları ne arabaları ne evleri görüyordum. Karanlığa sürükleniyordum. O kadar sokak lambası, araba farı, vitrin ışığı arasında sadece karanlığı görmem normal bir durum değildi elbet. Beni yok sayan herkese karşı ben de etrafımdaki her şeyi yok sayıyordum. Havanın soğuşunu, ağzımdan çıkan dumandan fark ettim. Üşümüştüm. Titriyordum. Konağa döndüğümde set ekibi dağılmıştı. Kapıya yaklaştığımda konağın gerçek sahiplerinin seslerini yine duymaya başladım ama bu sefer hepsi aynı şeyi söylüyordu:

“Bu konak bizim!

Senin değil!

Senin değil!

Senin değil!”

Gözlerimin önüne gün batımındaki kızılık geldi. Turuncu patlaması kızılığın görüp kendimi dışarı atışım, karanlığın içinde kayboluşum ve seslerden kurtuluşum. Çatı katına çıktığım an ne yapacağımı çok iyi biliyordum.

Konağın gerçek sahibinin kim olduğunu göstereceğim size. Hepinizden kurtulacağım, hepinizden. Bütün yüklerimden arınacağım.

Çürümeye yüz tutmuş yoksunluğumu merdiven başında terk

ettim. Yalnızlığımın hıncını basamaklardan alarak indim alt kata. Madem bu konak, hatıraları arasına alıp kucaklamıyor beni. Mutfağa gittim ve çekmeceleri karıştırmaya başladım. Buralarda bir yerlerde bir kibrit olmalıydı.

İPEK'İN ŞARKISI

“Bir kalbiniz vardır onu tanıyınız.”

Yaşamak, Cahit Zarifoğlu

“Benim evleneceğim erkek, Kadir İnanır gibi heybetli, Cüneyt Arkın gibi mavi gözlü, Tarık Akan gibi uzun boylu olacak.” dedin durdun bunca zaman da ne oldu İpek? Armudun sapı, üzümün çöpü diye diye turşunu kurdun ya! Arkandan söylenen tohumuz, kız kurusu laflarına kulak tıkamakla olmuyor. Fatma Girik gibi mavi gözlü, Hülya Koçyiğit gibi narin yapılı, Türkan Şoray gibi büyüleyici biri misin de artist gibi koca bekliyorsun kendine. Anan Latife ile el elde baş başta kalıverdiniz işte bak!

Kendi kozandan çıkamayıp evde kaldın kalmasına da Koza Han'a kaç gelinin çeyiz sandığına girecek en ağır işlemleri taşıdın yıllar yılı. Mavi çinili taç kapı şahit. İdris Usta'ya getirdiğin seccadeler, masa örtüleri, bohçalar, panolar kim bilir hangi gelinin evini süsledi? Dut yaprakları ile beslediğin ipek böcekleri dile gelse de anlatsa bir bir. O ipek böcekleri vitrinlerde rengârenk desenlerle eşarp oldu, kumaş oldu da senin rengin günden güne soldu be İpek!

En son Maraşlı komşunuz Hacı Hüseyin'in yeğeni gelmişti seni görmeye. Koza Han'ın o gökyüzünü kıskanırçasına kapatmaya çalışan ihtişamlı ağaçlarının altındaki çay bahçesinde buluşmuştunuz. Nasıl da heyecanlanmıştın o gün! Herkesin ağaç

gölgesinde huzura erişip keyifle çay içtiği ve kuşların cıvıltısı ile çay kaşıklarının şakırtısının karıştığı bu yerde utancından avuç içlerin ne çok terlemişti. Sıktığın kâğıt mendil lime lime olmuştu da ellerini, masanın altında eteğine sürterek temizlemeye çalışmıştın. Ama yok! Sen o delikanlıyı da beğenmedin. Parmakları kısaymış, yok efendim ses tonu seni etkilememişmiş. Ne bekliyordun ki? Haluk Bilginer gibi sesiyle karizmasına karizma katan birini mi? Hoş fazla sigara ve kahve tüketmekten mütevellit hırıltılı, kısık bir sesi vardı adamcağızın. Konuşmasına tahammül edemedin de bir çay içimlik oldu sohbetiniz.

Yıllar sonra bu avluda o asırlık çınarın altında, çay içerken şöyle bir göz geçirdin de etrafa: İpeğe can veren dut ağaçları kesilmiş. Eee, ne de olsa daha ucuzunu Uzak Doğu'dan getirtir olmuş tüccarlar. Çekik gözlüler yüzünden tarihi han, turistik mekâna dönüşmüş. Bu çay bahçesi, koza üreticileri ve ipek tüccarlarının mekânı olmaktan çoktan çıkmış. Her şeyin çakması, ucuzu var ya artık. İpeğin saltanatını sentetik ipler alıvermiş.

Kim ne derse desin sen yine de Koza Han'a her gelişinde avlusunda tatlı bir huzur bulurdun. Havasından mı, suyundan mı, dut ağaçlarının gölgesinde saklanma hissinden midir, nedir? Bilinmez. Zamanların birbirine harmanlanmış oluşu belki de seni buraya çekiyordu. Geçmişin sesine her daim kulak verişin seni buraya bağımlı kılıyordu. Kim bilir? Ama oradan da elini eteğini çekiverdin o ameliyatla be İpek!

"Bu kız taş kalpli. Duygularını da aldılar o ameliyatla." derdi konu komşu. Oysa ameliyat öncesi kalbin ağır gelmeye başlamıştı bedenine. Anlam veremediğin bir huzursuzluk, önlenemez bir çarpıntı, takatsizlik vardı sende. Çocukluğundan beri hırpalamaman gereken hassas bir kalbin vardı. O yüzden mi kaçtın hep erkeklerden? Bu hassas kalp, kaldıramaz bir sevdayı dedin belki de. Latife Hanım, derdine derman bulmak adına doktor doktor geçirdi durdu seni. Ameliyatın çok riskliymiş de masada kalırmışsın da... Doktorların hepsi ağız birliği yapmıştı sanki. Kul sıkışmayınca Hızır yetişmezmiş, diye boşuna dememişler.